

PROF. DR. AIVAS RAGAUSKAS

Šiame „Parlamento studijų“ numeryje toliau publikuojami istoriniai, kalbiniai, informaciniai, teisiniai ir kt. parlamentarizmo tyrimai. Europoje tokie tyrimai (angl. *Parliamentary Studies*) atliekami ir panašaus pavadinimo leidiniuose skelbiami jau kelis dešimtmečius. Mūsųose dalykinių, tarpdalykinių, daugiadalykinių ir pan. parlamentarizmo tyrimų tradicijos ir toliau formuojamos. Tačiau išsami ir įvairi akademinė parlamentarizmo refleksija valstybėje, kuri yra parlamentinė respublika, tiesiog būtina. Juolab kad Lietuvos parlamentarizmo tradicijos siekia XV a. pab.–XVI a. vidurį.

1-asis „Parlamento studijų“ numeris pasirodė 2004 m. – tai gi skaičiuojame aštuntuosius žurnalo leidybos metus. Peržvelgus išleistus numerius galima pastebėti, kad nuosekliai įgyvendinamas siekis neapsiriboti teisine ar kitokia parlamentarizmo problematika, o analizuoti pačius įvairiausius jo aspektus. Leidinyje kol kas mažokai skelbiama tarpdalykinių ir daugiadalykinių, taip pat lyginamųjų parlamentarizmo tyrimų rezultatų. Tikimės jų pateikti kituose leidinio numeriuose. Neabejotina, jog parlamentarizmo tyrimai ir jų publikavimas prisideda ir prie paties parlamentarizmo stiprinimo, jo kokybės kėlimo.

Numeryje ypač daug vietos skirta kalbinei problematikai, pradedant korespondencija ir baigiant kalbos politika. Tiurkologės Galinos Miškienės straipsnyje aptariami XX a. pirmosios pusės Lietuvos ir Turkijos diplomatiniai santykiai ir juos iliustruojantys 1933–1935 m. prezidentų Antano Smetonos ir Mustafos Kemalio Atatürko oficialūs laišakai-telegramos (asmeniškai jie nebuvo susitikę), kurie išversti į lietuvių kalbą. Autorė nurodo, kad šalys diplomatinius santykius

užmezgė 1930 m. Maskvoje pasirašydamos Draugystės sutartį. Beje, Turkija nepripažino tiek 1795 m. Lenkijos-Lietuvos valstybės padalijimo padarinių, tiek 1940 metų Lietuvos aneksijos. Šiuo atveju turime priminti skirtingą istorinį politinį šalių kontekstą: Mustafa Kemal, priešingai nei A. Smetona, nuolat turėjo nacionalinio parlamento paramą.

Retorikos tyrėja Regina Koženiausienė ir medijų specialistas Andrius Šuminas savo straipsnyje analizuoja Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkų Vytauto Landsbergio ir Česlovo Juršėno kalbas, pasakytas 1991–2000 m. Kovo 11-osios proga, taip plėtodami tarpdalykinius parlamentarizmo tyrimus. Autoriai teigia, kad nepaisant to, jog politikai yra „poliarinių – dešiniųjų ir kairiųjų – sparnų reprezentantai“, abu oratoriai proginėse kalbose skleidžia bendras idėjas. Kalbininkės Vidos Rudaitienės straipsnyje remiantis 2009–2012 m. duomenimis analizuojama parlamentarų viešoji sakytinė kalba; pažymima, kad jai vis daugiau įtakos turi globalizacija ir su ja susiję kiti ekstralingvistiniai ir interlingvistiniai veiksniai, ypač anglų kalba. Kalbininkės Jolanta Zabarskaitė ir Irena Smetonienė nagrinėja mokslo kalbos politiką Lietuvoje, o vietoj išvadų pateikia rekomendacijas, kaip moksle išlaikyti daugiakalbystę.

Informacinius parlamentarizmo aspektus nagrinėja komunikacijos tyrėjas Andrius Vaišnys, akcentuojantis valstybės informacijos politikos problemą – „projektų link“, ir siūlantis Vyriausybei parengti valstybės informacijos politikos gaires, atkreipiantis įstatymų leidėjo dėmesį į galimybę būti aktyviu šios politikos formuotoju.

Ekonominę problematiką įstatymų leidybos kontekste plėtoja ekonomistai Birutė Galinienė, Albinas Marčinskas ir Steponas Deveikis, analizuojantys Turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymą ir siūlantys įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus priimti juos demokratiškai apsvarsčius specialistams ir politikams.

Teisės istorijai skirtas Manto Varaškos straipsnis, kuriame nagrinėjama valdovo įgaliojimų trukmė XIV–XX a. monarchijose, parlamentinėse ir dualistinėse monarchijose.

Numeris kaip visuomet užbaigiamas recenzijų, kronikos ir bibliografijos dalimis. Pirmojoje skelbiama Vytauto Sinkevičiaus veikalą „Parlamento teisės studijos“ recenzija, parašyta Augustino Normanto. Antrojoje publikuojama Artūro Zeleniako parengta kronika, fiksuojanti 2011 m. spalio–kovo mėn. Lietuvos Respublikos Seime vykusias mokslines ir politines konferencijas, seminarus ir diskusijas. Trečiojoje pateikiamas su parlamentarizmu susijusių knygų ir straipsnių iš mokslinių darbų, periodinių leidinių, gautų Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje 2011 m. IV ketv. – 2012 m. I ketv., bibliografinis sąrašas.

Istorijos dokumentas. Prieš 90 metų Steigiamojo Seimo priimtoje Konstitucijoje buvo įrašyta: „Visi Respublikos piliečiai dalyvauja jos gynime“. Nuotraukoje – Steigiamojo Seimo Pirmininkas – Valstybės vadovas Aleksandras Stulginskis I pėstininkų pulko šventėje. Gelvonai (Ukmergės apskr.), 1922 m. liepos 16 d. Iš Lietuvos centrinio valstybės archyvo fondų.